

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U004014

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 28-07-2026

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шулякова Марія Іванівна

2. Mariia Shuliakova

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 222

Назва наукової спеціальності: Медицина

Галузь / галузі знань: охорона здоров'я

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Медицина

Дата захисту:

Спеціальність за освітою: лікувальна справа

Місце роботи здобувача: Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова

Код за ЄДРПОУ: 02010669

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Вінниця, Вінницький р-н., 21018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 15848

Повне найменування юридичної особи: Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова

Код за ЄДРПОУ: 02010669

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Вінниця, Вінницький р-н., 21018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова

Код за ЄДРПОУ: 02010669

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Вінниця, Вінницький р-н., 21018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 76.29.52

Тема дисертації:

1. Психоедукація у підвищенні ефективності лікування непсихотичних психічних розладів в учасників бойових дій.
2. Psychoeducation for improving the effectiveness of treatment of non-psychotic mental disorders in combatants.

Реферат/анотація:

1. У дисертаційній роботі наведено теоретичне обґрунтування та запропоновано нове вирішення актуального наукового завдання сучасної психіатрії щодо підвищення ефективності лікування непсихотичних психічних розладів в учасників бойових дій шляхом застосування психоедукації як засобу підвищення прихильності до терапії, формування мотивації до лікування та психосоціальної адаптації. Дослідження проведено за участю 410 учасників бойових дій віком від 18 до 65 років. Емпірична частина включала клініко-психопатологічне обстеження, психодіагностичне тестування із застосуванням стандартизованих методик оцінки тривоги, депресії, посттравматичної симптоматики, когнітивного та психофункціонального стану, а також сучасні статистичні методи аналізу. Для оцінки ефективності психоедукаційної програми методом рандомізованої селекції сформовано експериментальну (332 особи) та контрольну (78 осіб) групи. Встановлено, що у

структурі непсихотичних психічних розладів переважають невротичні, пов'язані зі стресом та соматоформні розлади (45,2 %), органічні психічні розлади (36,4 %), афективні розлади (9,0 %), психічні та поведінкові розлади, пов'язані з уживанням психоактивних речовин (6,3 %), а також розлади особистості та поведінки (3,1 %). Виявлено високу коморбідність психічних розладів із домінуванням поєднання посттравматичного стресового розладу з тривожними та депресивними розладами. Доведено, що клінічна картина непсихотичних психічних розладів характеризується переважанням тривожного, депресивного, астенічного та посттравматичного синдромів, а також когнітивних порушень. Встановлено значущі взаємозв'язки між показниками тривоги, депресії, посттравматичної симптоматики, психофункціонального стану та когнітивного функціонування. За результатами кластерного, факторного та регресійного аналізу визначено типологічні профілі психопатологічного реагування та предиктори розвитку психопатологічних порушень. Науково обґрунтовано, розроблено та впроваджено психоедукаційну програму, побудовану на засадах біопсихосоціальної моделі психічних розладів, принципах психосоціальної реабілітації та активної участі пацієнта у лікувальному процесі. Програма складається з інформаційно-освітнього, мотиваційно-психокорекційного та адаптаційно-реабілітаційного модулів і спрямована на підвищення психічної грамотності, прихильності до лікування, розвиток навичок психологічної саморегуляції та покращення психосоціальної адаптації. Ефективність запропонованої програми підтверджена достовірним зменшенням проявів тривожної, депресивної та посттравматичної симптоматики, емоційного виснаження, порушень сну й нав'язливих спогадів, а також покращенням психоемоційного стану учасників бойових дій. У пацієнтів експериментальної групи після завершення психоедукаційної програми встановлено статистично значуще покращення показників тривоги та депресії порівняно з контрольною групою. Наукова новизна одержаних результатів. У дисертаційній роботі вперше дана комплексна характеристика психоемоційної сфери УБД з непсихотичними психічними розладами в процесі використання психоедукаційних технік. Вперше комплексно оцінено взаємозв'язок стану афективної сфери, постстресового реагування, психофункціонального стану і когнітивного реагування в генезі психопатологічних проявів в УБД з непсихотичними психічними розладами. Вперше на підставі комплексної оцінки взаємного впливу характеристик афективного реагування, когнітивного функціонування та психофункціонального стану визначено предиктори психопатологічних порушень в УБД та визначено шляхи підвищення ефективності лікувальних заходів. Вперше науково обґрунтовано і розроблено програму психоедукаційних заходів для УБД з непсихотичними психічними розладами для застосування на всіх етапах надання медичної та психологічної допомоги, і доведено її ефективність. Розширено і доповнено наукові дані щодо структури і поширеності психічних розладів в УБД і дана їх нозологічна та синдромологічна характеристика. Розширено і доповнено наукові дані щодо характеристик афективного реагування, постстресової симптоматики, психофункціонального стану і когнітивного функціонування УБД. Практичне значення роботи полягає у вперше запропонованому комплексному алгоритмі психоедукаційних втручань для підвищення ефективності лікування непсихотичних психічних розладів через збільшення залученості і прихильності до терапії, що дозволяє зменшити виразність психопатологічних проявів, покращити психічний стан і знизити ризики порушень психічного здоров'я в учасників бойових дій.

2. The dissertation provides a theoretical substantiation and proposes a novel solution to an important problem of contemporary psychiatry, namely, improving the effectiveness of treatment of non-psychotic mental disorders in combat veterans through the implementation of psychoeducation as a means of enhancing treatment adherence, strengthening motivation for therapy, and promoting psychosocial adaptation. The study involved 410 combat veterans aged 18–65 years. The empirical part included clinical psychopathological assessment, psychodiagnostic examination using standardized instruments for evaluating anxiety, depression, post-traumatic stress symptoms, cognitive functioning, and psychophysiological status, as well as modern statistical methods of data analysis. To evaluate the effectiveness of the psychoeducational program, participants were randomly allocated to an experimental group (n = 332) and a control group (n = 78). The study demonstrated that the structure of non-psychotic mental disorders was dominated by neurotic, stress-related, and somatoform disorders (45.2 %), followed by organic mental disorders (36.4 %), affective disorders (9.0 %), mental and behavioural disorders due to

psychoactive substance use (6.3 %), and personality and behavioural disorders (3.1 %). A high level of psychiatric comorbidity was identified, with the most common combination being post-traumatic stress disorder (PTSD) and anxiety disorders, followed by PTSD with depressive disorders. The clinical presentation of non-psychotic mental disorders was characterized by the predominance of anxiety, depressive, asthenic, and post-traumatic syndromes, accompanied by cognitive impairment. Significant associations were identified between anxiety, depression, post-traumatic stress symptoms, psychophysiological functioning, and cognitive performance. Cluster, factor, and regression analyses made it possible to identify typological profiles of psychopathological responses and determine predictors of psychopathological disorders. A psychoeducational program was scientifically substantiated, developed, and implemented based on the biopsychosocial model of mental disorders, the principles of psychosocial rehabilitation, and the concept of the patient's active participation in the therapeutic process. The program comprises three consecutive modules: informational-educational, motivational-psychocorrectional, and adaptive-rehabilitation. It is aimed at improving mental health literacy, treatment adherence, psychological self-regulation skills, and psychosocial adaptation. The effectiveness of the proposed program was confirmed by a statistically significant reduction in anxiety, depressive and post-traumatic symptoms, emotional exhaustion, sleep disturbances, and intrusive memories, as well as by an overall improvement in the psychoemotional state of combat veterans. Participants in the experimental group demonstrated significantly greater improvements in anxiety and depression scores after completion of the psychoeducational program compared with the control group. Scientific novelty. For the first time, a comprehensive characterization of the psychoemotional profile of combat veterans with non-psychotic mental disorders during psychoeducational intervention has been provided. The relationships among affective functioning, post-traumatic stress response, psychophysiological status, and cognitive functioning in the development of psychopathological manifestations have been comprehensively evaluated. Predictors of psychopathological disorders have been identified, and approaches to improving treatment effectiveness have been substantiated. A psychoeducational program for combat veterans with non-psychotic mental disorders has been scientifically developed and validated for implementation at all stages of medical and psychological care. Furthermore, current knowledge regarding the structure, prevalence, nosological and syndromological characteristics of mental disorders, as well as the affective, post-traumatic, psychophysiological, and cognitive features of combat veterans, has been expanded. Practical significance. The study proposes, for the first time, a comprehensive algorithm of psychoeducational interventions aimed at improving the effectiveness of treatment of non-psychotic mental disorders through enhanced patient engagement and treatment adherence. The implementation of the proposed program contributes to reducing the severity of psychopathological symptoms, improving mental health outcomes, and decreasing the risk of mental health disorders among combat veterans.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- 1. Шулякова М. І., Рациборинська-Полякова Н. В. (2024). Вплив хронічного стресу на організм людини та роль психоедукації у редукції його проявів. Психосоматична медицина та загальна практика, том 9 №1, 1-6.
- 2. Шулякова М. І. (2025). Сучасні виклики в системі охорони психічного здоров'я та роль психоедукації у їх подоланні. Психосоматична медицина та загальна практика, том 10 №4, 1-5.

- 3. Шулякова М. І. (2026). Феноменологічна структура психічних порушень в учасників бойових дій. Психосоматична медицина та загальна практика, том 11 №1, 1-9
- 1. Шулякова М. І. Роль психоедукації при наданні психотерапевтичної допомоги ветеранам та членам їх сімей. Матеріали XVII науково-практичної конференції студентів та молодих вчених з міжнародною участю «Перший крок в науку-2021», (15-17 квітня 2021 р., м. Вінниця). – С. 562-563. (Тези).
- 2. Шулякова М. І. Вплив психоедукації на рівень депресії в учасників бойових дій. Матеріали XX науково-практичної конференції студентів та молодих вчених з міжнародною участю «Перший крок в науку-2023», (21-22 квітня 2023 р., м. Вінниця). – С. 634-635. (Тези).
- 4. Шулякова М. І. Вплив психоедукації на рівень тривоги в учасників бойових дій. Materials of International scientific conference “The functioning of healthcare in EU countries and Ukraine in maintaining sustainable development”, March 19-20, 2025. Riga the republic of Latvia. P. 39-40. (Тези).
- 5. Шулякова М. І. Психоедукація як ключовий компонент забезпечення психічної стійкості учасників бойових дій. Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю “Проблеми психології діяльності в особливих умовах”, 21-22 квітня 2026 року, С. 148-149. (Тези).
- 1. Shuliakova M., Ratsyborynska-Poliakova N. The effect of psychoeducation on the level of anxiety and depression in combat participants. Proceedings of VII International Scientific and Practical Conference “Topical aspects of modern scientific research” (21-23 March 2024, Tokyo, Japan). P. 38-43 (Тези).

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Рациборинська-Полякова Наталія Володимирівна
2. Nataliia Ratsyborynska-Poliakova

Кваліфікація: к. мед. н., доц., 14.03.05

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова

Код за ЄДРПОУ: 02010669

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Вінниця, Вінницький р-н., 21018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Пінчук Ірина Яківна
2. Iryna Y. Pinchuk

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.16

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, Київ, 01033, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Огоренко Вікторія Вікторівна
2. Viktoriia V. Ohorenko

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0549-4292

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02010681

Місцезнаходження: вул. Володимира Вернадського, Дніпро, Дніпровський р-н., 49044, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Чорна Валентина Володимирівна
2. Chorna Valentyna V.

Кваліфікація: д.мед.н., доц., 14.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова

Код за ЄДРПОУ: 02010669

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Вінниця, Вінницький р-н., 21018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ордатій Наталія Миколаївна

2. Nataliia M. Ordatii

Кваліфікація: д.філософ, доц., 053

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова

Код за ЄДРПОУ: 02010669

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Вінниця, Вінницький р-н., 21018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Белов Олександр Олександрович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Белов Олександр Олександрович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Гребенюк Дмитро Ігорович

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна